

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

- оперування технічними поняттями;
- фіксувати інформацію для наступного використання (конспектувати, робити реферати, звіти розрахунково-графічних і науково-дослідних робіт, анотації наукових статей тощо).

Висновки. Таким чином, готовність вчителя маркетингу до роботи з інформаційно-комунікаційними ресурсами є складним феноменом. Від рівня їх сформованості залежить успішність виконання, поряд із традиційними, нових функцій, що зумовлені інформатизацією суспільства; ефективність створення вчителем сучасного відкритого навчального середовища; правильність підбору педагогічно доцільних форм, методів та засобів навчання. Слід також зауважити й на тому, що готовність є результатом професійної підготовки, а відтак, подальшого дослідження потребують організаційно-педагогічні засади її організації.

1. Алексеева Г.М. Формування в майбутніх соціальних педагогів готовності до застосування

комп'ютерних технологій у професійній діяльності / Г.М. Алексеева // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Запоріжжя: [б. в.], 2010, Вип. № 8 (61). – С. 16 – 20.

2. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад і гол. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.

3. Гавриленко О.М. Готовність майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності / О.М. Гавриленко // Наукові записки. – Випуск 87. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – 200 с.

4. Захарова Т.Б. Профильная дифференциация обучения информатике на старшей ступени школы / Т.Б. Захарова. – М., 1997. – 212 с.

5. Морська Л.І. Теоретико-методологічні засади підготовки вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій. Монографія. – Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2007. – 243 с.

6. Туриніна О.Л. Психологія творчості: навчальний посібник / О.Л. Туриніна. – К.: Академія, 2007. – 160 с.

Стаття надійшла до редакції 09.07.2012

УДК 36.037

Вікторія Біруля, здобувач кафедри педагогіки і психології

Херсонського національного технічного університету

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті висвітлюються питання педагогічного забезпечення естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури, наголошується на ролі позашкільних навчальних закладів у залученні учнів до світу прекрасного.

Ключові слова: педагогічні умови, естетичне виховання підлітків, художня література, позашкільні навчальні заклади.

Літ. 5.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Естетичне виховання підлітків засобами мистецтва слова є предметом шкільної практики, а також позашкільних навчальних закладів. Його педагогічне забезпечення має певні особливості, які слід враховувати. Якщо сучасна загальноосвітня школа покликана закладати першооснову естетичного ставлення до дійсності і мистецтва, надавати учням підліткового віку базові знання, вміння і навички стосовно пізнання художньої літератури як соціально-історичного та культурологічного явища суспільного життя, то позашкільні навчальні заклади покликані спрямовувати свої зусилля на розвиток потенційних можливостей підлітків стосовно естетичного освоєння дійсності за законами краси.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Як зазначено в програмі розвитку виховання в системі освіти України на 2003 – 2012 роки, “виховання в позашкільних навчальних закладах, включаючи в себе систему виховних цінностей через ставлення до суспільства і держави, людей, природи, мистецтва, праці, себе, може бути реалізовано шляхом формування громадянина України, громадянської позиції; творчої працелюбної особистості; виховання цивілізованого господаря; особистісного і професійного самовизначення, соціальної адаптації; здорового способу життя; художньо-естетичної культури; формування екологічної культури, гармонійних відносин з природою” [2, 17].

У науковій літературі переважно йдеться про

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

соціальні та літературознавчі аспекти естетичного виховання підлітків засобами мистецтва слова [4]. Це важливо, але без врахування особистісно орієнтованого підходу цей процес не набуває необхідних результатів. Отже, потрібні педагогічні умови естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури, які б відповідали меті та завданням позашкільної освіти, а саме – підготовці учнів до активної взаємодії зі світом прекрасного, набуттю необхідного досвіду освоєння та примноження на практиці естетичних цінностей художньої літератури.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення існуючої практики естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах засвідчило необхідність оновлення вказаного процесу, надання йому більш цілеспрямованого й ефективного характеру. Основні причини, що гальмують активізацію естетико-виховної роботи у позашкільних навчальних закладах пов'язані з недостатньо обґрунтованими діями організаторів естетичного виховання учнів підліткового віку. Це призводить до спрощеного підходу у вирішенні питань естетичного виховання учнів засобами художньої літератури, нівелює освітньо-виховну роль позашкільної освіти у справі залучення дітей та підлітків до світу прекрасного [1].

Формулювання цілей статті. Усвідомлення необхідності суттєвого поліпшення вказаної справи виховання передбачає прийняття відповідних педагогічних рішень, теоретичного осмислення педагогічних умов, які б забезпечили високі показники естетико-виховного впливу на учнів та формування у них естетичної свідомості засобами художньої літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі теоретичного аналізу вказаного питання нами виділено педагогічні умови, необхідні для естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах.

Визначення основних напрямів естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах. Актуалізація цієї педагогічної умови зумовлена тим, що в існуючій практиці позашкільної освіти і виховання немає чіткої відповіді на питання щодо організації естетичного виховання учнів підліткового віку засобами мистецтва слова. Педагоги та спеціалісти позашкільних навчальних закладів пропонують різні шляхи залучення підлітків до світу прекрасного і, зокрема, художньої літератури. Проте, вони не мають системного

характеру, відзначаються епізодичністю, не враховують у достатній мірі особливості та можливості позашкільної освіти у забезпеченні естетико-виховного впливу на учнів засобами мистецтва слова.

Ураховуючи зазначене нами була сформульована педагогічна умова яка передбачала вирішення на системному рівні цього питання та визначення основних напрямів естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах. Ми виходили з розуміння того, що учні підліткового віку прагнуть знайти в позашкільній освіті можливості активного входження у світ прекрасного, задоволення власних інтересів, потреб, запитів щодо збагачення естетичних почуттів, знань, досвіду, розвитку творчих сил і можливостей на матеріалі художньої літератури та інших видів мистецтва. При цьому, як засвідчує сучасна практика, одним учням більше подобається безпосереднє спілкування під час дозвілля та відпочинку. Інші підлітки сприймають художню літературу з погляду їх майбутньої професійної діяльності у сфері освіти, культури, журналістики і тому виявляють бажання більш глибоко пізнавати художню літературу як різновид мистецтва, його історію, традиції, сучасний розвиток. Є серед підлітків і такі, що прагнуть займатися літературно-художньою творчістю, виявляти при цьому відповідні здібності, талант та можливості привнесення у літературну практику свого ставлення до прекрасного в дійсності та мистецтві.

Особливість позашкільної освіти і виховання полягає в тому, що вона покликана реалізовувати на практиці особистісно орієнтований підхід, а значить вибудовувати педагогічну систему, яка б забезпечувала потреби та інтереси особистості, давала учням простір для самореалізації у сфері художньо-естетичного освоєння дійсності. На підставі проведеного теоретичного аналізу нами були визначені основні напрями естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах.

Слід зазначити, що серед основних напрямів входження учнів у світ прекрасного є педагогічно організоване спілкування з мистецтвом слова. В системі позашкільної освіти є значні можливості для здійснення такого спілкування. За участю дитячих та юнацьких бібліотек, літературних гуртків, студій, клубів, гуртків шанувальників літератури, літературних віталень, товариств виявляється можливою організація спілкування учнів з літературно-художніми творами, їх авторами, літературними критиками тощо. При

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

цьому важливим є безпосереднє спілкування учнів з літературними творами, читання книжок, декламування віршів, обмін думками, судженнями, оцінками в умовах, коли учні знаходяться на відпочинку, під час походу, беруть участь у проведенні літературно-художніх вечорів, зустрічей, читацьких конференцій, “Круглих столів” тощо.

Ефективним напрямом естетичного виховання є залучення підлітків до пізнання літературно-художніх цінностей. В системі позашкільних навчальних закладів важливо використовувати навчальну діяльність, спрямовану на входження у світ прекрасного через активні інтелектуальні дії підлітків, які цікавляться мистецтвом слова і хочуть якомога більше знати про нього. Головним у вирішенні цього питання є пізнавальний інтерес, прагнення дізнатися щось цікаве і нове про книгу, літературні твори, історію їх виникнення, сприйняття суспільством тощо. Для підлітків процес пізнання літературно-художніх цінностей є таким, що відповідає їх інтересам, духовним потребам і бажанню набути нових знань про прекрасне у сфері мистецтва слова. З метою залучення підлітків до світу прекрасного доцільною є організації різноманітної пізнавальної діяльності учасників літературних клубів, гуртків, секцій, студій, здійснення в них систематичної естетичної освіти учнів, залучення їх до проведення олімпіад, масових заходів, різних клубів естетичної спрямованості, зокрема “У світі прекрасного”, “Шанувальники мистецтва слова”, “Клуб любителів літератури” та ін. [5].

З метою організаційно-педагогічного вирішення питань естетичного виховання в системі позашкільної освіти доцільним є залучення підлітків до літературно-художньої творчості. Можна бачити, що серед учнів є ті, що прагнуть реалізувати себе у літературно-художній діяльності. Для цих учнів важливим є створення власних літературних, поетичних творів, написання оповідань, казок, віршів, сценаріїв, підготовка літературно-художніх розповідей та ін. У процесі творення прекрасного ці підлітки почувають себе здатними не лише пізнавати прекрасне, але й збагачувати світ краси власними переживаннями, почуттями, мріями тощо. Літературно-обдарованих підлітків доцільно залучати до творчих гуртків, студій, товариств, літературно-драматичних колективів, шкіл та студій літературної творчості.

Отже, в системі позашкільної освіти важливим є створення педагогічної умови, яка б дозволяла враховувати індивідуальні можливості та здібності учнів і надавати їм необхідну педагогічну

допомогу. Вона може бути пов'язана з естетичним вихованням засобами художньої літератури у процесі комунікативної, пізнавальної та творчої діяльності учнів.

Ознайомлення підлітків з естетичними цінностями художньої літератури у позашкільних навчальних закладах. Ця педагогічна умова заслуговує на увагу у зв'язку з тим, що забезпечує формування в учнів естетичних знань, понять та уявлень про художню літературу. Адже відомо, що художня література як вид мистецтва має багатоаспектний зміст, може акумулювати соціальні, художні, а також естетичні цінності. Останні пов'язані з такими поняттями, як прекрасне і потворне, піднесене і низьке, трагічне і комічне. У процесі сприймання, оцінки та інтерпретації літературно-художніх творів учні прагнуть визначати їх цінність, акцентуючи увагу на проявах соціального та художнього в мистецтві слова. Про те, їм ще не вистачає відповідних знань, понять та уявлень про естетичні цінності художньої літератури. Надати відповідну допомогу підліткам покликана позашкільна освіта, яка має достатні можливості для передачі учням не лише соціальних, художніх, але й естетичних знань [3].

Відомо, що спектр естетичних знань, акумульованих в сучасній естетичній теорії і практиці, є достатньо широким. Він стосується таких сфер природного та суспільного життя, як естетика середовища, в якому перебуває людина, естетика найважливіших якостей (фізичних, психічних, духовних) людини, естетика різних видів діяльності та поведінки людини. Важливе значення у сфері відносин людини з явищами художньої культури мають естетичні знання, які дозволяють усвідомити прояви прекрасного в мистецтві. У нашому дослідженні виділено естетичні знання, які потрібно мати учням підліткового віку з метою сприйняття та оцінки художньої літератури, як естетичної цінності.

Важливо зазначити, що в художній літературі різні її складові можуть мати естетичну цінність. Літературно-художнє слово є першоосною передачі почуття прекрасного, піднесеного, трагічного, комічного. У цьому знаходить своє відображення естетичне ставлення письменника, поета до навколишньої дійсності. Літературно-художнє слово має емоційне забарвлення, передає естетичні почуття, враження та захоплення людини. Краса художньо-літературного слова не з'являється сама по собі. До її сприйняття потрібно готувати учнів. Відомий педагог В. Сухомлинський наголошував на необхідності формування в учнів естетичного ставлення до

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

слова, рідної мови. Адже слова-потвори утверджуються в мовленні там, де немає справжньої роботи над словом, де на уроках буває багато холодної байдужості. В. Сухомлинський наголошував, що: забувають нерідко вчителі, що оволодіння мовою – це не тільки знання граматичних правил. Це передусім любов до слова.

В системі позашкільної освіти важливо прищеплювати учням естетичне ставлення до літературно-художнього слова. Цьому мають бути присвячені заняття в літературних гуртках, студіях, школах, гуртках шанувальників поезії, мистецтва слова, студіях юних поетів. При цьому важливо розширювати естетичний тезаурус учнів шляхом ознайомлення їх з естетичними цінностями літературно-художніх образів. Підліткам важливі знання, поняття та уявлення про літературно-поетичних героїв, персонажів, художні образи, які в силу свого духовного змісту, цілісності, яскравості здатні викликати високі почуття прекрасного та піднесеного.

Важливого значення у вихованні підлітків набувають естетичні цінності літературно-художніх творів. Йдеться про красу, цілісність, витонченість, змістовність літературно-художніх творів, які здатні викликати естетичні враження, переживання та почуття. Естетичний зміст літературно-художніх творів засвідчує про єдність їх змісту і форми, внутрішнього і зовнішнього, соціального і художнього. Твори художньої літератури, які отримують у свідомості учнів естетичний відгук, перетворюються у важливий чинник їх духовного розвитку, є зразком художньо-образного відображення дійсності.

Для учнів підліткового віку важливими є знання, поняття та уявлення про естетичний зміст літературно-художніх творів. Кожний літературний твір має певні особливості естетичного відображення предметів, явищ та подій. У ньому виявляється певна змістова палітра, а також способи передачі естетичних вражень, почуттів тощо. Для учнів підліткового віку важливо мати досвід естетичного освоєння літературно-художніх творів, бути ознайомленими з їх можливостями передачі прекрасного у навколишній дійсності.

Отже, для естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури вадливим є створення у позашкільних навчальних закладах педагогічної умови, зміст якої полягає в ознайомленні учнів з естетичними цінностями літературно-художнього слова, образів та творів. Реалізація на практиці цієї умови передбачає активну участь дитячих та юнацьких бібліотек, літературних гуртків, студій, клубів, товариств та інших форм позашкільної освіти і виховання.

Оволодіння підлітками способами естетичного освоєння художньої літератури у позашкільних навчальних закладах. Ця педагогічна умова має важливе значення для естетичного виховання учнів. Адже процес освоєння літературно-художніх цінностей передбачає відповідні вміння встановлення духовного і практичного діалогу з проявами прекрасного. У підлітковому віці створюються об'єктивні передумови для розвитку і вияву естетичної активності учнів. Завдання позашкільних навчальних закладів полягає в тому, щоб учні оволодівали необхідними способами естетичного освоєння художньої літератури.

Відомо, що способів естетичного освоєння мистецтва слова існує чимало. Працівники сфери освіти, культури, мистецтва, журналістики та ін. мають значні здобутки в цьому питанні, намагаються встановлювати з мистецтвом активний діалог, засвідчують про широкі можливості естетичного сприймання, осмислення, аналізу, оцінки та інтерпретації художніх творів. Для учнів підліткового віку також є важливими способи естетичного освоєння мистецтва слова. У нашому дослідженні виділено ті способи естетичного освоєння художньої літератури, якими учні підліткового віку можуть оволодіти у позашкільних навчальних закладах.

Зазначимо, що в естетичному освоєнні художньої літератури важливу роль відіграють емоційні способи. Вони пов'язані з виявом інтересу учнів до літературно-художніх творів, їх сприйманням, співпереживанням, насолодженням красою. Підлітки повинні бути готовими до емоційно-чуттєвого зв'язку з мистецтвом слова, звернення до власного емоційно-чуттєвого досвіду, налагодження емоційного діалогу у процесі освоєння літературно-художніх творів. Для розвитку зазначеної естетичної активності учнів важливо створювати в літературних клубах, школах, студіях, гуртках відповідну атмосферу поваги і шанування усього, що пов'язане з відчуттям, сприйманням, співпереживанням краси мистецтва слова.

Інтелектуальні способи естетичного освоєння художньої літератури передбачають вміння учнів, пов'язані з орієнтацією у сфері літературно-художніх цінностей, їх аналізу, оцінки, визначення місця і ролі в житті суспільства і окремої людини. Необхідність інтелектуальних способів естетичного освоєння художньої літератури зумовлена тим, що літературні твори, образи, жанри вимагають певного узагальнення, порівняння, аналізу, транспозиції. На цій основі читач отримує можливість порівнювати, робити висновки,

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

виділяти певні відмінності щодо художньо-естетичного відображення дійсності. У позашкільних навчальних закладах підлітки повинні отримати досвід інтелектуального змісту. Під час навчання в літературних гуртках, студіях, клубах та школах вони мають оволодіти способами встановлення змістовного діалогу з прекрасним, розкриття ціннісних аспектів мистецтва слова.

Естетичне освоєння художньої літератури передбачає також вміння бути співтворцем, тобто привносити у зазначений процес певних ідей, поглядів, позицій, що стосуються осмислення літературно-художніх творів. Креативні способи освоєння художньої літератури мають місце під час вияву естетичної потреби особистості, інтерпретації літературно-художніх творів, у процесі занять літературною творчістю. За цих обставин від підлітків вимагається креативна активність, пов'язана з генеруванням власних ідей, поглядів, орієнтацій у сфері літературно-художньої практики, використанням певних критеріїв та підходів до оцінки художнього матеріалу, визначенням особистісних уподобань щодо художньо-образного відображення дійсності.

Отже, в системі позашкільної освіти важливою є педагогічна умова естетичного виховання, пов'язана з оволодінням підлітками необхідними способами естетичного освоєння художньої літератури. Для цього виявляється доцільним оволодіння учнями під час занять в літературних студіях, гуртках, клубах, об'єднаннях емоційними, інтелектуальними та креативними способами естетичного освоєння художньої літератури, набуття ними досвіду встановлення духовно-практичного діалогу зі світом прекрасного на емоційному, інтелектуальному та творчому рівнях.

Залучення підлітків до естетичної діяльності засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах. Ця педагогічна умова естетичного виховання учнів в системі позашкільної освіти заслуговує на увагу. Адже йдеться про використання існуючих можливостей позашкільної освіти у наданні учням естетико-виховних послуг. Учні підліткового віку можуть бути залучені до естетичної діяльності засобами художньої літератури по-різному. В окремих випадках це можуть бути освітньо-виховні дії, які передбачають широкий загал учнів, що відвідують позашкільний навчальний заклад, в інших – програма естетичної діяльності може мати обмежений склад учасників, ураховуючи зміст і характер тих задач, які визначаються педагогами і спеціалістами позашкільного закладу.

Здійснений нами теоретичний аналіз цього

питання дозволяє зазначити, що залучення підлітків до естетичної діяльності засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах доцільно здійснювати у відповідних формах. Вони можуть бути різними за змістом і кількісним складом учасників естетичної діяльності. Так, для проєктів емоційно-естетичної спрямованості доцільними можуть бути масові заходи (виставки, фестивалі, конкурси, вечори, зустрічі з відомими письменниками). Для залучення учнів до естетичної діяльності інтелектуального змісту можуть бути запропоновані групові заходи (засідання літературного гуртка, обговорення нового літературного твору, зустріч за "Круглим столом" та ін.). Для прояву особистісного ставлення до мистецтва слова найкращими можуть бути заходи, які мають індивідуальний зміст і спрямованість.

Необхідність масових форм залучення підлітків до естетичної діяльності засобами художньої літератури зумовлена тим, що кожний учень повинен отримати можливість реалізації своїх почуттів, думок, пошуків, ставлення до літератури у процесі діяльності за законами краси. Про важливість такого педагогічного рішення зазначали А. Макаренко, К. Ушинський, В. Сухомлинський. На їх думку кожний учень має бути причетний до творення добра і краси, збагачення матеріальних і духовних цінностей. З цією метою у позашкільних навчальних закладах доцільно організовувати масові заходи, присвячені естетичній діяльності учнів засобами мистецтва слова. До масових форм залучення підлітків до естетичної діяльності засобами художньої літератури слід віднести такі, як: тиждень дитячої та юнацької книги, огляди, фестивалі, конкурси літературної творчості дітей та підлітків, тематичні вечори, виховні заходи, присвячені літературній творчості відомих письменників, поетів та ін. У вирішенні цих питань покликані брати участь дитячі та юнацькі бібліотеки, центри дитячої творчості, літературні гуртки, студії, школи, клуби, літературні товариства, об'єднання шанувальників художньої літератури.

Важливими для естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури є групові форми залучення учнів до естетичної діяльності. Ці форми покликані стимулювати і розвивати естетичну активність учнів, які є членами літературного гуртка, студії, клубу тощо. За своїм змістом групові форми залучення учнів до естетичної діяльності визначаються програмою діяльності літературного гуртка, клубу і здійснюються відповідно до визначеного плану

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

освітньо-виховної роботи. Групові форми мають певні особливості, пов'язані з тим, що дозволяють учням працювати в режимі творчого обміну думками, оцінками, поглядами, створюють умови для здійснення групової художньої творчості.

До групових форм естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури в системі позашкільної освіти слід віднести: літературні гуртки, літературні студії, гуртки шанувальників поезії, гуртки любителів літератури, літературно-творчі об'єднання школярів, студії літературної творчості, літературно-художні школи, літературні товариства, літературні клуби, літературні вітальні, дитячі та юнацькі бібліотеки, читальні зали, літературно-художні гуртки, гуртки шанувальників мистецтва слова, студії юних поетів, літературно-драматичні студії, малі академії наук за літературним профілем, гуртки "Любителі мистецтва", "У світі прекрасного" та ін.

Серед форм залучення підлітків до естетичної діяльності засобами художньої літератури заслуговують також на увагу індивідуальні форми. Вони передбачають організацію педагогами позашкільних навчальних закладів естетичної діяльності окремих учнів, які в цьому мають потребу. Ці форми дозволяють максимально урахувати індивідуальні естетичні смаки учнів, їх інтереси, орієнтації та потреби у сфері художньої літератури, розвиток літературно-художніх сил і можливостей. Особливо важливими в цьому відношенні мають бути індивідуальні форми залучення підлітків до естетичної діяльності в роботі літературно-драматичних студій, студій юних поетів, літературних клубів та ін.

Отже, створення педагогічної умови, пов'язаної із залученням підлітків до естетичної діяльності засобами художньої літератури є важливим завданням позашкільної освіти. З цією метою доцільно використовувати масові, групові та індивідуальні форми освітньо-виховної роботи. Це дасть можливість залучати до естетичної діяльності за законами краси значної кількості

дітей та підлітків, пропонувати учням естетичну діяльність, яка відповідає їх духовним інтересам і потребам, відкривати перспективні шляхи творчої самореалізації у сфері художньої літератури обдарованим підліткам.

Висновки з даного дослідження. Підсумовуючи, зазначимо, що в системі позашкільної освіти естетичне виховання підлітків засобами художньої літератури може бути успішним, якщо для цього будуть створені відповідні педагогічні умови. Обґрунтовані на теоретичному рівні педагогічні умови передбачають: організаційно-педагогічне забезпечення естетичного виховання учнів засобами художньої літератури у процесі комунікативної, пізнавальної та творчої діяльності; ознайомлення підлітків з естетичними цінностями літературно-художнього слова, образів та творів, оволодіння підлітками емоційними, інтелектуальними та креативними способами естетичного освоєння художньої літератури; використання масових, групових та індивідуальних форм залучення учнів до естетичної діяльності засобами художньої літератури.

1. Бутенко В.Г. *Эстетическое развитие подростков во внешкольных учреждениях / В.Г. Бутенко // Формирование эстетического отношения к искусству. – М., 1991.*

2. Програма розвитку виховання в системі освіти України на 2003. – 2012 роки. – Херсон, 2003.

3. Пустовіт Г.П. *Позашкільна освіта і виховання: теоретико-дидактичний аспект: монографія / Г.П. Пустовіт. – Миколаїв: Вид. МДУ ім. В.О. Сухомлинського, 2010.*

4. Рудницька О.П. *Педагогіка: загальна та мистецька. Навч. посібник / О.П. Рудницька – К.: ТОВ "Інтерпроф", 2002.*

5. Суценко Т.И. *Основы внешкольной педагогики: пособие для классных руководителей, педагогов внешкольных учреждений / Т.И. Суценко. – Минск: Бел. наука, 2000.*

Стаття надійшла до редакції 03.07.2012

"Розуміти, що справедливо, відчувати, що прекрасно, бажати добра, – ось мета інтелектуального життя".

*Август Платен
німецький поет і драматург*

